

10/450

DTP

T.B.M.M.
DEMOKRATİK TOPLUM PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı: 712
Tarih: 25.06.1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Şırnak ve Hakkari il sınırları içerisinde "sınır güvenliği" adı altında yapılan ve yapılması planlanan barajların bölgeye ne kadar enerji sağlayacağı, baraj yapımıyla kaç tane yerleşim yerinin sular altında kalacağı, kaç tane köyün boşaltılmak zorunda kalacağı, ne kadar insanın göç etmek zorunda kalacağının araştırılması ve tespiti, tarihi, kültürel ve doğal varlıkları nasıl etkileyeceği noktasında gereken tedbir ve önlemlerin alınması için, Anayasanın 98'nci, İçtüzük'ün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması için gereğini arz ve talep ederim.

1. Ahmet TÜRK - Mardin
2. Emine AYNA -Mardin
3. Fatma KURTULAN - Van
4. Selahattin DEMİRTAŞ-Diyarkabır
5. Sırrı SAKIK - Muş
6. Ayla AKAT ATA - Batman
7. Bengi YILDIZ - Batman
8. M.Nezir KARABAŞ-Bitlis
9. Akın BİRDAL-Diyarbakır
10. Aysel TUĞLUK - Diyarbakır
11. Gltan KİŞANAK - Diyarbakır
12. Hamit GEYLANİ-Hakari
13. Pervin BULDAN - Iğdır
14. Sebahat TUNCEL-İstanbul
15. Nuri YAMAN-Muş
16. Osman ÖZÇELİK - Siirt
17. İbrahim BİNİCİ - Şanlıurfa
18. Sevahir BAYINDIR - Şırnak
19. Hasip KAPLAN-Şırnak
20. Şerafettin HALİS - Tunceli
21. Özdal ÜÇER-Van

ÖZET

Baraj genel olarak sulama, elektrik enerjisi üretimi, içme suyu sağlanması ve taşkından korunma gibi amaçlarla bir akarsunun önüne yapılan büyük su yapılarıdır. Barajların planlanması, etüdü, projelendirilmesi ve inşa edilmesi uzun bir zaman dilimini almaktadır. Bir barajın yapılabilmesi için en az 2-3 yıl üzerinde baraj yapılacak suyun hidrolojik ölçümleri ve meteorolojik çalışmaları yapılmaktadır. Daha sonra ön inceleme ve planlama aşamasında yapılan çalışma sonuçlarının uygun olması durumunda barajın kati proje aşamasındaki çalışmalarına geçilerek barajın yapım aşaması başlar. Örneğin; Ilısu Barajının ilk çalışmaları 1954 yılında başlamış, 1985 yılında bitirilmiştir. Yapım ihalesi ise 2006 yılında yapılmıştır. Yani bu barajın çalışmaları 31 yıl sürmüştür. Başka bir örnek, Diyarbakır-Silvan Barajı. Ön inceleme çalışmaları 1982 yılında başlamış, kati proje çalışmaları 2006 yılında tamamlanmıştır. Yani çalışmalar 24 yıl sürmüştür. Bütün bu çalışmalar her yıl DSI Genel Müdürlüğünün Çalışma Programlarında ve üretim sonuçlarında görülür. Ayrıca yapılan, yapılacak ve yapılması düşünülen barajlarda DSI'nin ilgili yayınlarında ve çalışmalarında verilir. Örneğin, Güneydoğu Anadolu Projesi tanıtım broşürlerinde ve ilgili yazılarında yapılmış, yapılmakta olan ve yapılacak barajların belirtildiği gibi DSI 10. Bölge Müdürlüğü Gelişme Planında Bölge sınırları içerisinde yapılmış, yapılan ve yapılacak bütün barajlar gösterilirken DSI'nin programında bulunmayan bu güvenlik barajları yer almamaktadır. Bu açıklamalar barajların yapılmasına yeni bir terim olarak giren "sınır güvenliği" barajlarının ve DSI'nin programında bulunmayan bazı barajların, 3 ay içerisinde etütlerinin tamamlanarak ihale edilmesi ve inşasına başlanmasıdır. Bu barajlar, DSI'nin su şişirme bentleri adını verdiği güvenlik barajlarıdır. Şırnak ve Hakkari'de yapılan bu barajların amacı, DSI Genel Müdürlüğünün 2007 yılı faaliyet raporunda "2007 yılında yatırım programına etüt-proje kapsamına sınır güvenliği sebebiyle alınan Su Şişirme Bentleri adı altında 11 adet barajın kati proje yapımı ihale edilmiş ve tamamlanmıştır." şeklinde açıklanmıştır. DSI'nin uzun vadeli çalışmalarında bu barajların DSI'nin çalışma ilkelerine uymayacak şekilde, 3 ay gibi kısa bir zaman dilimi içerisinde etütlerinin yapılarak ihale edilmesi, amacının da sınır güvenliği olması bu işin DSI kuruluşu olmadığını göstermektedir. Şırnak ve Hakkari il sınırları içinde sınır güvenliği sebebiyle 11 adet su şişirme bentleri inşa edilmektedir. Güvenlik barajları olarak

adlandırılan bu barajlardan 7'si Şırnak'ta 4'ü ise Hakkari'de Irak sınırına yakın bölgelerde bulunmaktadır.

Şırnak Barajları;

1-Silopi Barajı

2-Şırnak Barajı

3-Uludere Barajı

4-Ballı Barajı

5-Kavşaktepe Barajı

6-Çetintepe Barajı

6-Musatepe Barajı

Hakkari Barajları;

1-Çocuktepe Barajı

2-Gölgeliyamaç Barajı

3-Beyyurdu Barajı

4-Aslandağı Barajı

Bu barajların yapım süresi diğer barajlara benzememektedir. Silopi Barajı yer tesliminden itibaren 900 takvim gününde, diğer barajlar ise 540 takvim gününde bitirilecektir. Sulama projeleri uzun yıllardır ödenek olmamasından dolayı bitirilemezken, bu barajların yapımında ödenek sorunları yaşanmadığı ortaya çıkmıştır.

Yapılan bu barajlar, su kaynaklarının olduğu ülke toprakları üzerinde bulunan çok sayıda çeşitli kültür miraslarını ve taşınmaz kültür varlıklarının yok olmasını sağlayacaktır. Yukarı Mezopotamya'dan akan Dicle nehrinin Kasrik Boğazından başlayarak, Şırnak'ın Bestler-Dereler bölgesinde bulunan Hezil Çayı'na kadar sular altında kalması ve Dicle nehri kıyısındaki tarihi mirasların yok olması söz konusu. Kasrik Boğazının hemen yanından başlayarak; Feki Teyran Camisini, Finike Kalesini, Asur Kalelerini, Timurlenk Pençelerini, Alaattin Kasrını ve kalesini ve birçok tarihi eser sular altında kalacaktır. Bölgede "sınır güvenliği" adı altında yapılan bu barajlar sulama ve enerji üretimi anlamında yarar sağlamaktan çok, bölgedeki insanların birbirinden uzaklaşmasını, bu bölgeden insan geçişinin engellenmesini ve tarihi, kültürel ve doğal yaşam alanlarının yok olmasını sağlayacaktır.

GEREKÇE

Baraj genel olarak sulama, elektrik enerjisi üretimi, içme suyu sağlanması ve taşkından korunma gibi amaçlarla bir akarsunun önüne yapılan büyük su yapılarıdır. Barajların planlanması, etüdü, projelendirilmesi ve inşa edilmesi uzun bir zaman dilimini almaktadır. Bir barajın yapılabilmesi için en az 2-3 yıl üzerinde baraj yapılacak suyun hidrolojik ölçümleri ve meteorolojik çalışmaları yapılmaktadır. Daha sonra ön inceleme ve planlama aşamasında yapılan çalışma sonuçlarının uygun olması durumunda barajın kati proje aşamasındaki çalışmalarına geçilerek barajın yapım aşaması başlar. Örneğin; Ilısu Barajının ilk çalışmaları 1954 yılında başlamış, 1985 yılında bitirilmiştir. Yapım ihalesi ise 2006 yılında yapılmıştır. Yani bu barajın çalışmaları 31 yıl sürmüştür. Başka bir örnek, Diyarbakır-Silvan Barajı. Ön inceleme çalışmaları 1982 yılında başlamış, kati proje çalışmaları 2006 yılında tamamlanmıştır. Yani çalışmalar 24 yıl sürmüştür. Bütün bu çalışmalar her yıl DSI Genel Müdürlüğünün Çalışma Programlarında ve üretim sonuçlarında görülür. Ayrıca yapılan, yapılacak ve yapılması düşünülen barajlarda DSI'nin ilgili yayınlarında ve çalışmalarında verilir. Örneğin, Güneydoğu Anadolu Projesi tanıtım broşürlerinde ve ilgili yazılarında yapılmış, yapılmakta olan ve yapılacak barajların belirtildiği gibi DSI 10. Bölge Müdürlüğü Gelişme Planında Bölge sınırları içerisinde yapılmış, yapılan ve yapılacak bütün barajlar gösterilirken DSI'nin programında bulunmayan bu güvenlik barajları yer almamaktadır. Bu açıklamalar barajların yapılmasına yeni bir terim olarak giren "sınır güvenliği" barajlarının ve DSI'nin programında bulunmayan bazı barajların, 3 ay içerisinde etütlerinin tamamlanarak ihale edilmesi ve inşasına başlanmasıdır. Bu barajlar, DSI'nin su şişirme bentleri adını verdiği güvenlik barajlarıdır. Şırnak ve Hakkari'de yapılan bu barajların amacı, DSI Genel Müdürlüğünün 2007 yılı faaliyet raporunda "2007 yılında yatırım programına etüt-proje kapsamına sınır güvenliği sebebiyle alınan Su Şişirme Bentleri adı altında 11 adet barajın kati proje yapımı ihale edilmiş ve tamamlanmıştır." şeklinde açıklanmıştır. DSI'nin uzun vadeli çalışmalarında bu barajların DSI'nin çalışma ilkelerine uymayacak şekilde, 3 ay gibi kısa bir zaman dilimi içerisinde etütlerinin yapılarak ihale edilmesi, amacının da sınır güvenliği olması bu işin DSI kuruluşu olmadığını göstermektedir. Şırnak ve Hakkari il sınırları içinde sınır güvenliği sebebiyle 11 adet su şişirme bentleri inşa edilmektedir. Güvenlik barajları olarak

adlandırılan bu barajlardan 7'si Şırnak'ta 4'ü ise Hakkari'de Irak sınırına yakın bölgelerde bulunmaktadır.

Şırnak Barajları;

1-Silopi Barajı

2-Şırnak Barajı

3-Uludere Barajı

4-Ballı Barajı

5-Kavşaktepe Barajı

6-Çetintepe Barajı

6-Musatepe Barajı

Hakkari Barajları;

1-Çocuktepe Barajı

2-Gölgeliyamaç Barajı

3-Beyyurdu Barajı

4-Aslandağı Barajı

Bu barajların yapım süresi diğer barajlara benzememektedir. Silopi Barajı yer tesliminden itibaren 900 takvim gününde, diğer barajlar ise 540 takvim gününde bitirilecektir. Sulama projeleri uzun yıllardır ödenek olmamasından dolayı bitirilemezken, bu barajların yapımında ödenek sorunları yaşanmadığı ortaya çıkmıştır.

Uludere-Hakkari karayolu da Şırnak'ta inşa edilen 5 barajın göl alanı içine girecek, yani Uludere-Hakkari arasındaki bağlantı sağlayan yol tamamen sular altında kalacaktır.

Bir bölgede yapılan barajların doğuracağı önemli sorunlardan biride insanların zorunlu göçle karşı karşıya kalmasıdır. Köyden kentlere göç etmek zorunda kalacak insanlar gittikleri yerlerde başta işsizlik, yoksulluk olmak üzere birçok sorun yaşayacaklardır.

Barajların, doğal kaynakların tahribatı ile birlikte yarattığı pek çok olumsuz ekonomik ve toplumsal etkilerden başka, halkı yerinden olmasıyla beraber yeniden yerleşim sorunları gündeme gelecektir. Tarım topraklarının, endemik bitki türleri ve ormanların

sular altında kalması da söz konusudur. Daha ileriye doğru bakılırsa barajların iklim üzerindeki etkileri ve olası sonuçları da iyi analiz edilip değerlendirilmelidir.

Yapılan bu barajlar, su kaynaklarının olduğu ülke toprakları üzerinde bulunan çok sayıda çeşitli kültür miraslarını ve taşınmaz kültür varlıklarının yok olmasını sağlayacaktır. Yukarı Mezopotamya'dan akan Dicle nehrinin Kasrik Boğazından başlayarak, Şırnak'ın Bestler-Dereler bölgesinde bulunan Hezil Çayı'na kadar sular altında kalması ve Dicle nehri kıyısındaki tarihi mirasların yok olması söz konusu. Kasrik Boğazının hemen yanından başlayarak; Feki Teyran Camisini, Finike Kalesini, Asur Kalelerini, Timurlenk Pençelerini, Alaattin Kasrını ve kalesini ve birçok tarihi eser sular altında kalacaktır.

Bölgede "sınır güvenliği" adı altında yapılan bu barajlar sulama ve enerji üretimi anlamında yarar sağlamaktan çok, bölgedeki insanların birbirinden uzaklaşmasını, bu bölgeden insan geçişinin engellenmesini ve tarihi, kültürel ve doğal yaşam alanlarının yok olmasını sağlayacaktır.